ویولن
LE VIOLON

تألیف ماتیو کریک بوم

ترجمه و حواشی : محمدرضا کرگین زاده

کتاب چهارم

انتشارات سرود

بتهوون
مرکز موسیقی بتهوون شیراز

بتهوون
مرکز موسیقی بتهوون شیراز

سرشناسه : کریک بوم، ماتیو، ۱۸۷۱-۱۹۴۷م.
Crickboom Mathieu
عنوان و نام پدیدآور : ویولن (کتاب چهارم)، نوشته ماتیو کریک‌بوم؛ ترجمه و حواشی محمدرضا گرگین‌زاده.
مشخصات نشر : تهران: سرود، ۱۳۷۵.
مشخصات ظاهری : ۵۲ص؛ پارتیسیون.
شابک : 978-964-5842-65-7
شابم : 979-0-802602-75-5
یادداشت : ص.ع. به فرانسه : Le Violon
عنوان دیگر : متد آموزش ویولن در پنج جلد.
موضوع : ویولن -- آموزش.
موضوع : ویولن -- پارتیسیون.
شناسه افزوده : گرگین‌زاده، محمدرضا، ۱۳۲۷- ، مترجم
رده بندی کنگره : ۹و۴ک/۲۶۵ MT
رده‌بندی دیویی : ۷۸۷/۲۰۷
شماره کتابشناسی ملی : ۷۶-۲۷۸م

انتشارات سرود
تهران - میدان هفتم تیر - ابتدای بهار شیراز - شماره ۱۴
تلفن: ۸۸۸۳۶۱۰۴ و ۸۸۳۱۸۵۹۱-۲ دورنگار: ۸۸۳۰۸۹۲۴

ویولن (کتاب چهارم) ماتیو کریک‌بوم
ترجمه محمدرضا گرگین‌زاده
تایپ و صفحه‌آرایی سرود
طرح جلد علیرضا هوشمند
لیتوگرافی تکنوگراف
چاپ و صحافی آرش
نوبت چاپ چهارم ۱۳۹۰
تیراژ ۱۰۰۰ نسخه
شابک: ۷-۶۵-۵۸۴۲-۹۶۴-۹۷۸ ISBN: 978--964--5842--65--7
شابم: ۵-۷۵-۸۰۲۶۰۲-۰-۹۷۹ ISMN: 979-0-802602-75-5

حق چاپ و نشر برای انتشارات سرود محفوظ است.

مرکز موسیقی بتهوون شیراز

(۱)

بر روی دو سیم (دوبل‌نت نوازی)

هوبرت لئونارد در کتاب خود به‌نام «حرکات ژیمناستیکی ویولونیست» می‌گوید: بهترست انسان با سیم‌های بد کار کند. این توصیه هنگامی که هنرجو تمرین نواختن بر روی دو سیم را شروع می‌کند بیشتر جلب نظر می‌کند. چرا که اجرای خوب آن، حتی برای ویولونیست‌های کارکشته، بسیار مشکل است. بنابراین، بهتر است که به این مشکل ـ که هنرجو باید بر آن غلبه کند ـ جنگیدن با سیم‌های بد هم اضافه نشود.

ضرورت شناخت کامل فواصل در نواختن دوبل‌نتها بیش از همیشه خود را آشکار می‌کند. (به صفحهٔ ۸ کتاب اول مراجعه شود) این تنها راه جلوگیری از خارج نواختن‌های آشکار است؛ به‌ویژه برای فواصل سوم و ششم بزرگ و کوچک ؛ و دیگر این‌که انسان بفهمد که باید انگشت‌ها را به‌هم نزدیک یا از هم دور کند.

برای تصحیح خطاهای صدای ناشی از انگشت‌گذاری، هنرجو به کرّات از سیم دست‌باز استفاده می‌کند و فقط وقتی جای انگشت‌گذاری غلط را تغییر می‌دهد که متوجه شود صدا خیلی بالا یا خیلی پایین است. بنابراین تصحیح بر عکس‌العمل یا بازتاب از پیش اندیشیده شده استوار است و هنرجو نباید با جابه‌جا کردن انگشت به‌طرف بالا و پایین به‌طریق کورمال، کورمال جای صحیح نت را جستجو کند. یعنی انگشت‌ها را در جایی که فکر می‌کنیم صحیح است می‌اندازیم، چنانچه خارج بود فکر می‌کنیم که کم بوده یا زیاد؛ سپس برداشته، دوباره می‌اندازیم و به هیچ وجه نباید با سُر دادن انگشت جای صحیح را پیدا کنیم.

دست برای اجرای نت‌های مشکل کاملاً به‌طرف خارج می‌رود؛ به‌طوری که بند اول انگشت تقریباً عمود بر سیم قرار گیرد تا برای ارتعاش سیم مجاور مشکلی ایجاد نکند. نقش آرشه هم بسیار بااهمیّت است.

برای کسب یکنواختی و همسانی (همگونی) صدای خواسته شده باید از ابتدا بدنبال یکنواختی ویبراسیون ـ با نوانس معتدل ـ روی دو سیم باشیم. در واقع برای این منظور بایستی روی یکی از صداها بیشتر تکیه نماییم.

فاصله سیم‌ها باید به نسبت کلفتی انگشتان نوازنده تنظیم شود به نحوی که قطعه زیر را بتواند به سهولت اجراء کند :
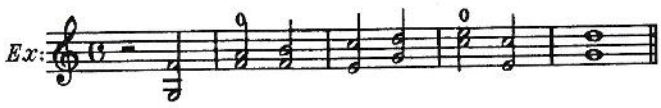
جابه‌جایی = تغییر پوزیسیون

اجرای ساده و روان قطعاتی که از ترکیب نت‌های سریع ساخته شده‌اند به یک اندازه به نرمش در تغییر پوزیسیون، فرزی انگشتان و اطمینان از آرشه بستگی دارد.

بنابراین لازم است که تغییر پوزیسیون در قطعات تند با نرمی و سبکی و در قطعات سنگین به‌شکل بلیغ و رسا و با قدرت انجام شود. هنرجو نباید دلسرد و مأیوس شود؛ همچنین نباید برای فرار از مشکلات به «آسان‌ها» روی آورد که در اینصورت بعدها برایش گران تمام خواهد شد.

بهترین انگشت‌گذاری ـ که شامل انگشت شَست هم می‌شود ـ آنست که به پوزیسیون الگو، یعنی پوزیسیون اول، نزدیک‌تر باشد؛ مانند پوزیسیون‌های دوّم، سوم و چهارم. وقتی قطعه زیر اجرا می‌شود، دست باید در حالت خوبی قرار گیرد و عاری از هرگونه پیچ‌خوردگی و یا هر حرکت زائد شَست باشد.

این مثال برای این‌که هنرجو بفهمد که فقط در پوزیسیون چهارم است که شَست تکیه‌گاه طبیعی خود را در انتهای دسته می‌یابد، کافی خواهد بود. او همچنین خواهد فهمید که دست می‌تواند بی آن که در پوزیسیون سوم توقفی داشته باشد به پوزیسیون پنجم برسد.

اگر اکثر ویولونیست‌ها به سُر دادن شست تا ته دسته ادامه داده و کف دست را به لبهٔ صفحه ویولن تکیه می‌دهند فقط به‌خاطر اینست که عادت، طبیعت دوّم انسان است و همچنین به‌خاطر اینست که ویولونیست‌های باقریحه امید آن را دارند که استعداد و قریحه

مرکز موسیقی بتهوون شیراز

آنها این خطاها را جزء به جزء اصلاح کند.

اگر به‌خاطر بیاوریم که تا اواخر قرن هجدهم دسته ویولن دو سانتیمتر کوتاه‌تر از امروز بوده است، به‌راحتی می‌توان نتیجه گرفت که دست در پوزیسیون سوم همان حالتی را داشت که امروزه در پوزیسیون چهارم دارد. اِشکال تکیه دادن دست به لبهٔ صفحهٔ ویولن در آن زمان استراحتی را برای نوازنده فراهم می‌کرد زیرا در آن زمان زیرچانه‌ای وجود نداشت ؛ همچنین استفاده از پوزیسیون‌های بالا خیلی محدود بود و پرش از پوزیسیون اول به پوزیسیون‌های پنجم، ششم و هفتم خیلی به‌ندرت صورت می‌گرفت.

در عین حال باید اضافه کرد که قواعد مربوط به نوازندگی سخت و غیرقابل انعطاف نیستند و برحسب ساختار جسمانی و استعدادهای هر شخصی می‌توانند کمی تغییر کنند. مثلاً در مورد هنرجویی که انگشت کوچکش خیلی کوتاه است و یا دست خیلی زمختی دارد می‌توان توصیه کرد که کمی کف دستش را به دسته ساز نزدیک کند و یا برای این‌که انگشت کوچکش کمی کِش بیاید (یا بلندتر شود) دستش را به‌طرف خارج ببرد ؛ ولی باز لازمست که از پوزیسیون رفتن به کمک بازو اجتناب کند. همچنین از اجرای ناقص پوزیسیون‌های سوم تا پنجم بپرهیزد و نت‌های بِمُل شده در پوزیسیون سوم را به‌درستی اجرا کند. اینها اشکالاتی است که هنرجویی که دستش را به صفحهٔ ویولن تکیه می‌دهد و یا انگشت شست خود را تا انتهای دسته جلو می‌برد به‌ندرت از ارتکاب به آنها گریزی خواهد داشت.

(۲)

پورتامِنتو (Portamento)

پورتامنتو برای به هم پیوستن (ارتباط) کامل دو صدای اجرا شده به‌کار می‌رود و مربوط است به نحوهٔ اتصال دو صدا که به‌وسیله یک خواننده به‌طور نامحسوسی از یک صدا به صدای دیگر ـ که در یک سیلاب واقع شده است ـ می‌رود. بنابراین کاربُرد اجرای پورتامنتو تابع قوانین (bel canto) است.

اگر اجرای پورتامنتو همیشه ظریف و گاه مشکل است ولی در عوض اساس آن بسیار ساده است : به این صورت که «پرشی که باید اجرا شود هرچه باشد) همیشه انگشتی که با قدرت بر سیم نشسته است در طول سیم می‌لغزد تا به نتی برسد که صدای اولیه باید به آن ختم شود.»

اگر نتی که بعد از انگشت‌گذاری با قدرت تولید می‌شود با همان انگشتی که نت قبلی را ایجاد کرده تولید شود، نحوه اجرای پورتامنتو را قطعه موسیقی تعیین می‌کند که باید آرام یا مؤکد، سبک یا تکیه‌دار باشد.

برعکس اگر این نت با انگشت دیگری ایجاد می‌شود، انگشتی که با قدرت بر سیم می‌نشیند تا انتهای موقعیت خواسته شده می‌لغزد و درست در همان لحظه‌ای که دست به موقعیت خواسته شده رسید انگشتی که دومین نت را اجرا می‌کند از ارتفاع مناسب بر روی سیم می‌افتد و آن را می‌گیرد و نمی‌گذارد که انسان صدای نت زینتی را که بر اثر سُر دادن انگشت قبلی ایجاد شده ـ و جلوی نتی که باید با تأکید اجرا شود قرار می‌گیرد ـ بشنود. البته این نت زینت در تمرین‌ها شنیده می‌شود.

خواه پورتامنتو فاصله سوم باشد یا اکتاو و یا بیشتر؛ خواه بالارونده باشد یا پایین‌رونده؛ بر روی یک سیم اجرا شود یا چند سیم؛ اساس کار فرقی نمی‌کند و اجرای آنها مانند هم است.

اگر بعضی پورتامنتوها با تأکید اجرا می‌شوند، بعضی دیگر باید حتی‌الامکان در نهایت سَبُکی اجرا شوند به‌طوری که تغییر پوزیسیون را احساس نکنیم. البته این وقتی است که یک نت در پوزیسیون‌های مختلف اجرا شود.

در این کتاب هنرجو فقط پورتامنتوهای نسبتاً ساده را کار خواهد کرد. ولی از همان ابتدا از سوءاستفاده از بهترین روش ـ که کمی هم با زیاده‌روی به‌کار گرفته شده است ـ اجتناب خواهد کرد؛ حتی اگر این خودداری غیر قابل تحمل و سخت باشد. او به‌موقع خود، به‌یاد خواهد آورد که زیاده‌روی در پورتامنتو ـ با وجودی که غالباً تأثیر قابل توجهی بر روی عامّه مردم می‌گذارد ـ اصالت و خلوص آثار استادان را از بین می‌برد.

بتهوون
مرکز موسیقی بتهوون شیراز

اجرا بر روی دو سیم

(دوبل نت‌ها)
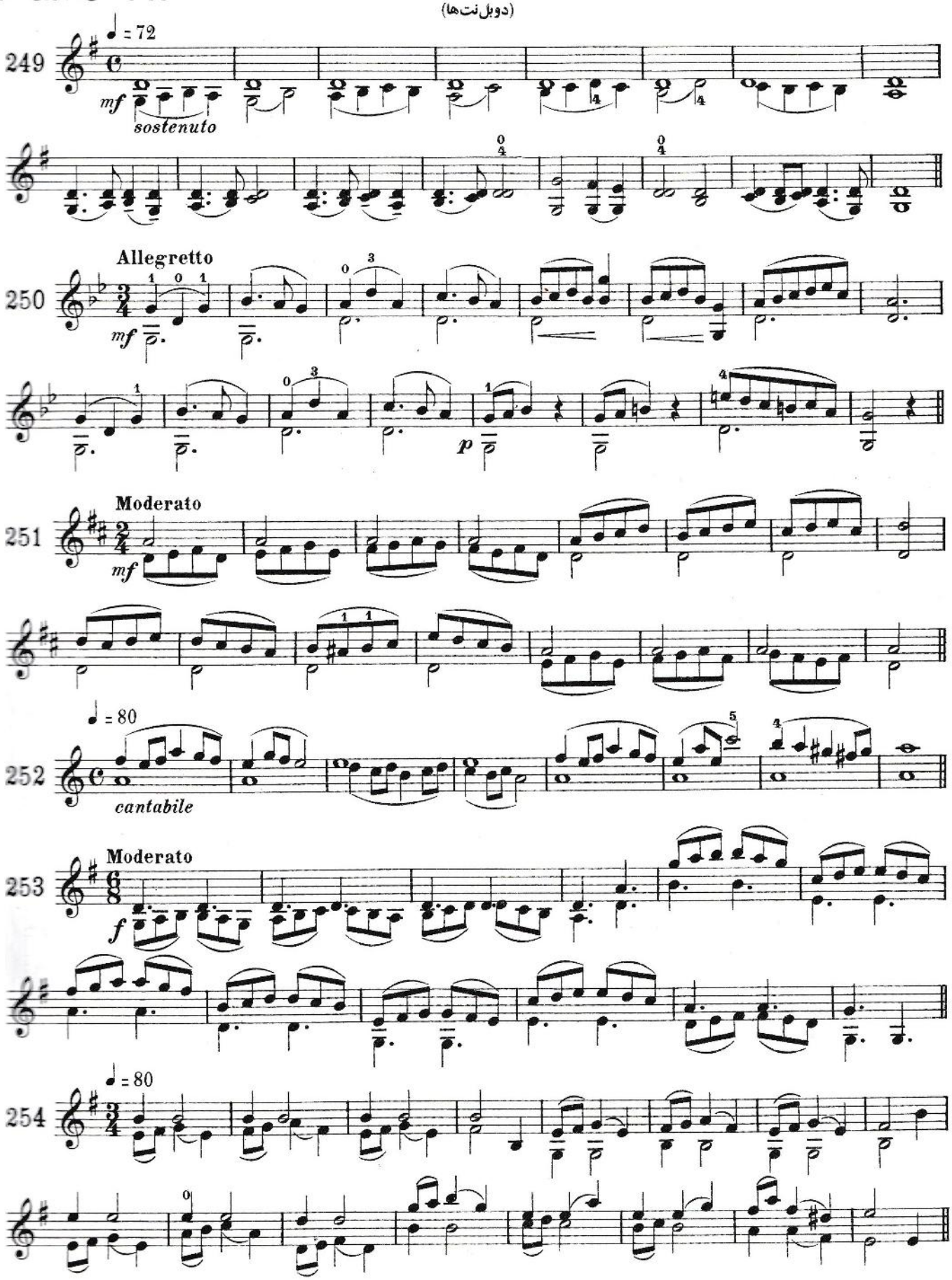
بتهوون
مرکز موسیقی بتهوون شیراز

257
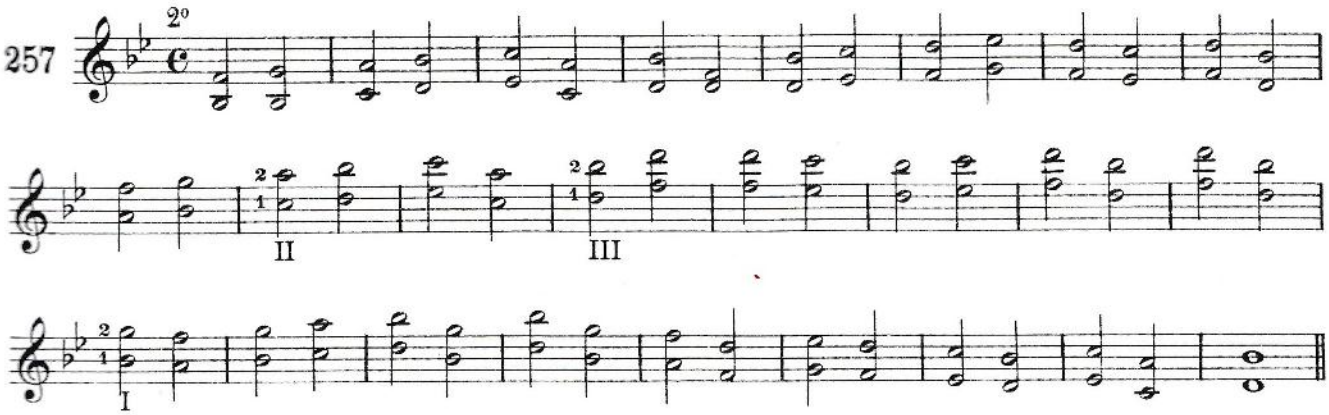
29
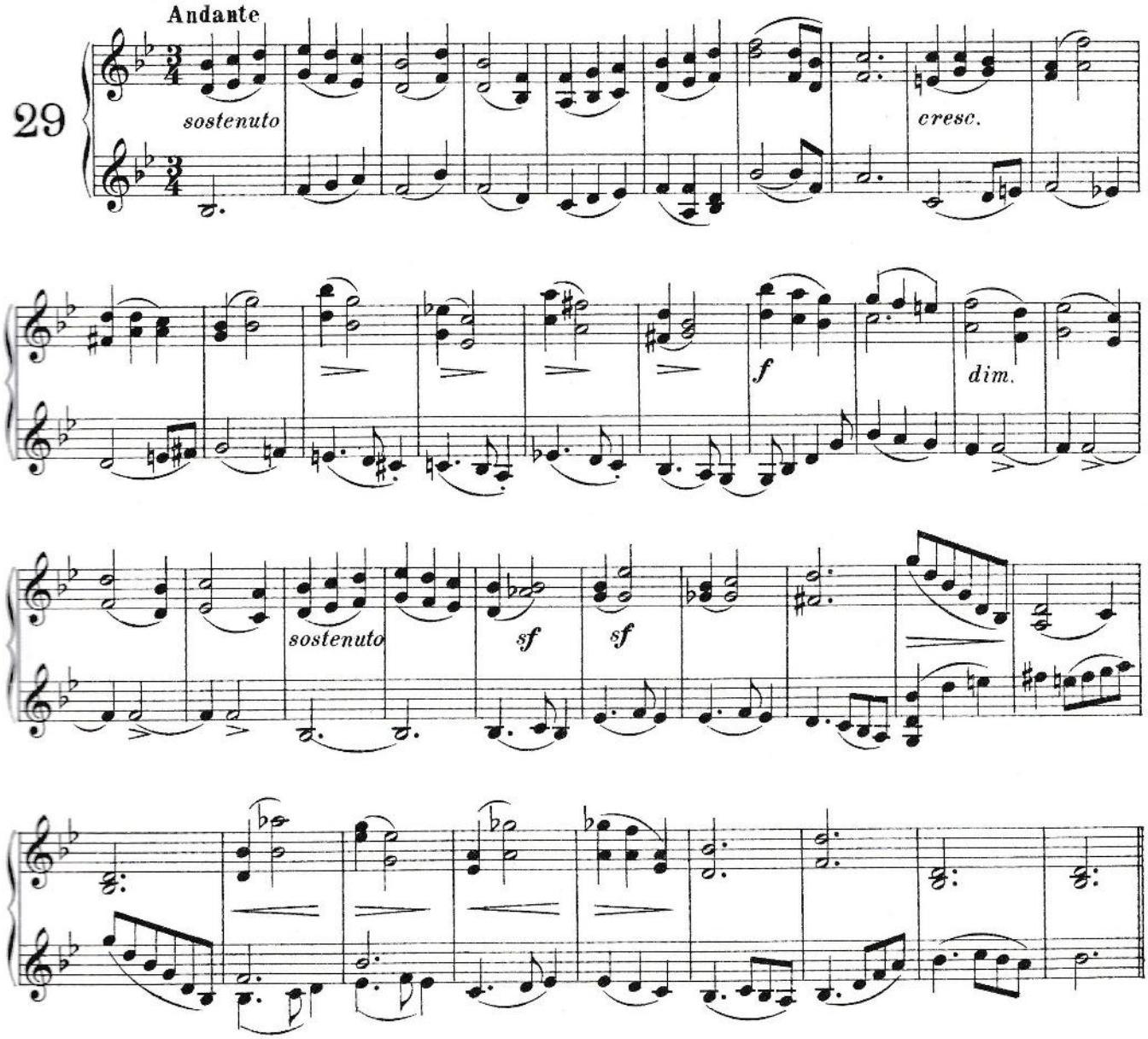
از همین سری منتشر شده برای ویولن

۱-لِ ویولن (کتاب اول)
۲-لِ ویولن (کتاب دوم)
۳-لِ ویولن (کتاب سوم)
۴-لِ ویولن (کتاب چهارم)
۵-لِ ویولن (کتاب پنجم)
۶-گام هریمالی
۷-ولفارت (کتاب اول)
۸-ولفارت (کتاب دوم)
۹-اتودهای کایزر (۱ و ۲)
۱۰-شوِ چیک (اتودهای تغییر پوزیسیون)
۱۱-شوِ چیک (۱ و ۲ برای آرشه)
۱۲- شوِ چیک (۱ و ۲ برای دست چپ)
۱۳-قطعات برگزیدهٔ کلاسیک (کتاب اول)

بتهوون
مرکز موسیقی بتهوون شیراز

انتشارات سرود

شابک : ۵-۷۵-۸۰۲۶۰۲-۰-۹۷۹ ISMN : 979-0-802602-75-5